

# LITERATURE

## ФЕМІНІСТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ НОВЕЛИ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО «НОВІ КОЛГОТИ»

**Просалова Віра Андріївна**

д. філол. н., професор

**Грабова Ангеліна Дмитрівна**

здобувач СО «Магістр»

Донецький національний університет

імені Василя Стуса

м. Вінниця, Україна

**Вступ.** Євгенія Кононенко є однією з представниць української жіночої літератури, яка набула свого апогею у 90-х роках ХХ століття і представлена такими авторками та вченими, як Софія Павличко, Тамара Гундорова, Оксана Забужко та інші. Вони перші порушують табу і торкаються теми жіночої сексуальності. Євгенія Кононенко порушує не лише проблеми, які хвилюють сучасну жінку, а й низку інших актуальних для сучасного суспільства питань, що надає її творам особливої ваги. Феміністична інтерпретація новели Євгенії Кононенко «Нові колготи» дозволяє виявити залежне становище жінки в родині.

**Мета роботи** – виявлення феміністичних тенденцій у новелі Євгенії Кононенко «Нові колготи» та з'ясування статусу жінки в родині та суспільстві. Актуальність теми зумовлена зміною поглядів на роль жінки в сучасному житті суспільства. Феміністичні проблеми новели Євгенії Кононенко набувають своєї актуальності сьогодні, адже останнім часом гендерній проблематиці приділяється значна увага.

**Матеріали та методи.** Феміністична проблематика була предметом дослідження у працях В. Агеєвої, С. Павличко, Н. Зборовської, Т. Гундорової,

О. Забужко, М. Денисенко. Питанню особливостей прози Євгенії Кононенко приділили увагу В. Христо, Т. Шевченко, Н. Герасименко, Г. Авксентьєва, О. Хамедова та інші. На думку Ніли Зборовської, сьогодні «замість чоловічого (традиційного) уявлення про жінку оформляється власне уявлення жінки про саму себе, про своє призначення, що цілком закономірно вступає у суперечність із міфами партріархальної культури» [3, 29]. Промовистою в такому контексті є назва статті Соломії Павличко, яку вона присвятила дослідженню феномену жіночої творчості в сучасному українському письменстві: «Виклик стереотипам: нові жіночі голоси в сучасній українській літературі» [5, 181–187]. Вікторія Христо зауважує, що образ жінки в письменниці завжди знаходиться у центрі подій, тому навколо опозиції «жінка і суспільство» вибудовуються такі неординарні сюжети.

Для досягнення мети застосовуємо соціологічний метод, що дозволяє простежити зв'язок твору із дійсністю, відбитою і перетвореною в ньому, а також цілісно-системний аналіз, що передбачає розгляд тексту як органічної єдності всіх частин.

**Результати та обговорення.** Виникнення та розвиток феміністичної літературної критики пов'язують із книгою Сімони де Бовуар «Друга стаття», яка вважається класикою фемінізму. У книзі авторка торкається низки проблем, зокрема місця та ролі жінки в суспільстві, її становища в родині, сексуального життя. Праця Сімони де Бовуар стала каталізатором для інших літературно критичних публікацій. В Україні зацікавлення жіночою прозою стає помітним наприкінці ХІХ – початку ХХ століття, коли на арену літературного процесу виходять І. Франко, О. Кобилянська, Олена Пчілка, Леся Українка тощо.

Жіноче питання в Україні має свої особливості. Воно ніколи не стояло дуже гостро, оскільки і в робітничому, і в інтелігентному колі жінка вважалася лише товаришем або дружиною, і ніхто не наважувався підняти питання її рівноправності в суспільному житті. Але зі зростанням ролі жінки в європейському культурно-історичному процесі жіноча проблематика стала на чергу дня [6, с. 96].

Досить цікавого осмислення проблема жінки набуває у збірці Євгенії Кононенко «Повії теж виходять заміж». Збірка майже повністю присвячена проблематиці шлюбу та кохання. Головними героїнями новел письменниці постають жінки, які прагнуть кращого життя, простого жіночого щастя.

Новела «Нові колготи» цікава не тільки своєю назвою, а й сюжетом. Події розгортаються в радянський час. Час не випадково обраний авторкою, адже вона прагне показати всю продажну чоловічу сутність тієї доби. Твір не розпочинається зі вступних слів і не містить великих описів середовища, де розгортаються події, це ніби виокремлений шматок життя звичайної, як здається на перший погляд, родини.

У новелі «Нові колготи» в центрі уваги постає родина як мініатюрний аналог суспільних інституцій. Найголовніша функція родини – захист від самотності, у творі простежується втрата такої функції. Сюжет має сімейно-побутовий характер: свекрусі потрібна операція, лікар погоджується зробити її за умови невеликого хабара – пляшки коньяку, якщо її принесе до нього додому молода невістка Анна [2].

Твір містить образ-символ колготок, який чотири рази спливає на важливих етапах життя головної героїні: порвані колготи в момент її приниження; нові колготи, куплені на гроші, які ледь нашкребла в кишнях і сумочці, їх героїня одягла в темному під'їзді, «*мліючи від холоду й жаху*» у момент приреченості, збентеженості, емоційної розчавленості в поєднанні із соромом; утретє з маленької сумочки випадково випадає «*нова коробочка зі старими колготками*», яку подає героїні лікар, тактовно змовчавши в цій делікатній ситуації, але багато що зрозумівши про жінку; нарешті, ця сама «*нова коробочка зі старими колготками*» спливає востаннє, коли її недбало й водночас демонстративно кидає героїня у ванній кімнаті на підлогу. Образ колгот символізує долю самої Анни, що проходить шлях від приниження до усвідомлення власної гідності, привабливості. Хоч «нові колготки» залишаються в старій коробці, проте пережита «пригода» навчила героїню словесно боронити себе від нападок чоловіка, який не вважав її за Людину [7].

Клименко – головний герой новели, чоловік Ганни. У його діях легко простежити «комплекс Едіпа»: емоційний потяг до матері як до першої та основної жінки. Чоловіка не покидає бажання безкінечно догоджати матусі, виконуючи будь-які її забаганки, нехтуючи власною дружиною та дитиною. Такі своєрідні стосунки між матір'ю і сином не сприймаються як традиційні. Складається враження, що Клименко, хоч уже має свою родину, все ще залишається безтурботним маленьким «маминим синочком». Це підтверджують цитати: *«Головне – це мати. Мати і тільки мати. Жінок і дружин може бути багато. Дітей по світу теж можна наробити багато. А мати на землі одна! Її тобі ніхто не замінить...»*; *«Найвищий прояв людської любові – то любов матері і сина. Все інше – тваринний інстинкт...»*. Клименко втратив будь-яку самоповагу і здатність до опору. Заради операції матері він змусив свою молоду привабливу дружину зустрітись із лікарем-хірургом Зеленовичем у нього вдома. Чоловіка не стільки хвилює приниження дружини, скільки стан рідної матері.

Мати Клименка – типова свекруха, яка намагається отруїти життя своєї невістки, додаючи жару в сімейне вогнище. Кононенко не дає їй імені, а називає вуличним прізвиськом Клименчиха. Свекруху авторка на початку характеризує завдяки її реплікам, що підкреслюють її сварливу натуру, деспотичність, а також жовчність і в'їдливість. Окрема увага відводиться репліці сусідки по палаті: *«От же ж зараза, гірше самого канцера...»*. Вона настільки прив'язала сина до себе, що той боїться перечити будь-якому її слову. Клименчиха любить надмірну увагу: кожна найменша хвороба супроводжувалася вимогою носити судно та догоджати їй. Вона завжди недооцінювала свою несвітку, вважаючи її «дурненькою простачкою» і ніколи не прагнула зрозуміти її як жінку. Усе, що хвилювало стару, – це, чи купила невістка нові колготи для зустрічі з лікарем, від якої залежала її операція. Свекруха Ганни – досить скупа особа, адже замість оплати операції вона ладна пожертвувати честю своєї невістки, аби тільки зберегти свої заощадження.

Головна героїня Ганна Клименко – зразкова дружина та мама. Вона

змушена щоденно вислуховувати приниження свекрухи. Це хоч і рішуча жінка, проте вона давно змирилася зі своєю роллю в родині і просто пливе за течією. Ганна, розуміючи всю абсурдність ситуації з хворобою свекрухи, не відмовляє чоловікові у його проханні зустрітися з лікарем. Порівняння матеріального блага з честю дружини не сприймається болісно Ганною, вона покійно виконує свою місію, при цьому зберігає себе як особистість. Бентежить Ганну насамперед не те, що вона мусить віддатися лікарю, а те, що її чоловік забув дати коньяк. Рятівним колом тут виступає образ лікаря Зеленовича, який розуміє, для чого прийшла Ганна, він пропонує їй свою допомогу, не вимагаючи нічого взамін. Лікар Зеленович радить героїні нікому не розповідати, що поміж ними в той вечір нічого не було, адже чоловік героїні, на жаль, далеко не командор.

Кононенко майстерно окреслює морально-етичні стосунки, які можна виокремити у дві формули «чоловік-жінка» та «родина-жінка». Зображення стосунків між людьми має феміністичну спрямованість [1, с. 65]. Події новели дають підстави стверджувати зміну гендерних ролей у родині: чоловік, який повинен брати відповідальність за своїх рідних, вирішувати проблеми, перекладає їх на свою дружину, що бере весь удар життєвих труднощів на себе. У діях Ганни помічаємо мотиви жіночої покійливості, терплячості та самозречення на угоду чоловікові.

Твір є продовженням традицій фемінізму, емансипації, започаткованих в українській літературі Іваном Франком, Ольгою Кобилянською, Наталією Кобринською, продовжених Іриною Вільде. Анна доповнює галерею подібних образів: Анни («Украдене щастя» Івана Франка), Регіни («Перехресні стежки» Івана Франка), Олени Ляуфлер («Людина» Ольги Кобилянської), Анни («Земля» Ольги Кобилянської) тощо [7].

**Висновки:** Новела «Нові колготи» вирізняється з масиву «жіночої прози» своїм сюжетом, динамічністю композиції, лаконічністю форми, іронічною забарвленістю і хепі-ендом. Тут спостерігаємо відмінність жіночих і чоловічих цінностей, вторинність фемінного існування в патріархальному суспільстві,

підпорядкування власної жіночої долі чоловічим потребам та інтересам.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Волошук Л. Феміністичний дискурс прози Євгенії Кононенко. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського*. Філологічні науки. Миколаїв, 2017. С. 62–66.
2. Герасименко Н. Мала проза Є. Кононенко як реалістична художня модель українського суспільства межі ХХ–ХХІ ст. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. Філологічні науки. 2014. № 3. С. 15-19. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Litpro\\_2014\\_3\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Litpro_2014_3_6)
3. Зборовська Н. Перемога плоті. *Критика*. 1998. № 10. С. 28–29.
4. Кононенко Є. Нові колготи. *Повії теж виходять заміж*. Режим доступу: [https://www.e-reading.club/chapter.php/1015163/13/Kononenko\\_-\\_Povii\\_tezh\\_vihodyat\\_zamizh.html](https://www.e-reading.club/chapter.php/1015163/13/Kononenko_-_Povii_tezh_vihodyat_zamizh.html).
5. Павличко С. Фемінізм / Передм. В. Агеєвої. Київ : Основи, 2002. 322 с.
6. Сікора Л. Т. Феміністичний дискурс творчості Лесі Українки. *Наукові праці* [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер.: Філологія. Літературознавство. 2012. Т. 200, Вип. 188. С. 95-101. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdufl\\_2012\\_200\\_188\\_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdufl_2012_200_188_23)
7. Таровита І. Аналіз оповідання Є. Кононенко "Нові колготки". Режим доступу: [http://novitnyalitera.blogspot.com/p/blog-page\\_06.html](http://novitnyalitera.blogspot.com/p/blog-page_06.html)

## UDC 001.1

The 1<sup>st</sup> International scientific and practical conference “Innovations and prospects in modern science” (January 15-17, 2023) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2023. 425 p.

**ISBN 978-91-87224-02-7**

The recommended citation for this publication is:

*Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Innovations and prospects in modern science. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2023. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/i-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-innovations-and-prospects-in-modern-science-15-17-01-2023-stokholm-shvetsiya-arhiv/>.*

**Editor**

**Komarytskyy M.L.**

*Ph.D. in Economics, Associate Professor*

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

**e-mail:** [sweden@sci-conf.com.ua](mailto:sweden@sci-conf.com.ua)

**homepage:** <https://sci-conf.com.ua>

©2023 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2023 SSPG Publish ®

©2023 Authors of the articles